Sbírka soudních rozhodnutí

ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (prvního senátu)

8. prosince 2016 *

„Řízení o předběžné otázce — Služby poskytované právními zástupci v soudním řízení — Sazebník — Soudy — Nemožnost odchylky“

Ve spojených věcech C-532/15 a C-538/15,

jejichž předmětem jsou žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce na základě článku 267 SFEU, podané rozhodnutími Audiencia Provincial de Zaragoza (oblastní soud v Zaragoze, Španělsko) a Juzgado de Primera Instancia de Olot (soud prvního stupně v Olotu, Španělsko) ze dne 22. září a 18. září 2015, došlými Soudnímu dvoru ve dnech 9. října a 15. října 2015, v řízeních

Eurosaneamientos SL,

Entidad Urbanística Conservación Parque Tecnológico de Reciclado López Soriano,

UTE PTR Acciona Infraestructuras SA

proti

ArcelorMittal Zaragoza SA,

za přítomnosti:

Consejo General de Procuradores de España (C-532/15),

a

Francesc de Bolós Pi

proti

Urbaser SA (C-538/15),

SOUDNÍ DVŮR (první senát),

ve složení R. Silva de Lapuerta, předsedkyně senátu, E. Regan, J.-C. Bonichot, A. Arabadžev a S. Rodin (zpravodaj), soudci,

generální advokát: M. Wathelet,

vedoucí soudní kanceláře: X. Lopez Bancalari, rada,

* * Jednací jazyk: španělština

s přihlédnutím k písemné části řízení a po jednání konaném dne 15. září 2016,

s ohledem na vyjádření předložená:

— za Eurosaneamientos SL J. Garcia-Gallard Gil-Fournierem, A. Guerrero Righettem a A. Rada Pumariñem, abogados, jakož i J. Issern Longaresem, procurador,

— za F. de Bolóse Pia J. García-Galard Gill-Fornierem, A. Guerrero Righettem a A. Figueras Sabaterem, jakož i F. de Bolós Piem, procurador,

— za Urbaser SA J. Badía Armengolem a L. Ruz Gutiérrezem, abogados, jakož i J. Pons Arauem, procurador,

— za Consejo General de Procuradores de España A. Guerrero Righettem a J. García-Gallardo Gil-Fournierem, abogados, jakož i J. Estévez Fernández-Novou, procurador,

— za španělskou vládu S. Centeno Huerta a M. García-Valdecasas Dorrego, jako zmocněnkyněmi,

— za nizozemskou vládu M. Bulterman, M. de Ree a C. Schillemans, jako zmocněnkyněmi,

— za rakouskou vládu C. Pesendorfer, jako zmocněnkyní,

— za Evropskou komisi H. Tserepa-Lacombe, jakož i C. Urraca Caviedesem a J. Riusem, jako zmocněnci,

s přihlédnutím k rozhodnutí, přijatému po vyslechnutí generálního advokáta, rozhodnout věc bez stanoviska,

vydává tento

Rozsudek

1 Žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce se týkají výkladu čl. 4 odst. 3 SEU, článků 56 a 101 SFEU, článku 47 Listiny základních práv Evropské unie (dále jen „Listina“) a článků 4 a 15 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/123/ES ze dne 12. prosince 2006 o službách na vnitřním trhu (Úř. věst. 2006, L 376, s. 36).

2 Tyto žádosti byly podány v rámci dvou sporů mezi Eurosaneamientos SL, Entidad Urbanística Conservación Parque Tecnológico de reciclado López Soriano a UTE PTR Acciona Infraestructuras SA na straně jedné a ArcelorMittal Zaragoza SA na straně druhé v prvním sporu a mezi Francescem de Bolósem Piem a Urbaser SA ve druhém sporu ve věci odměn právních zástupců v soudním řízení.

Právní rámec

Unijní právo

3 Článek 4 bod 8 směrnice 2006/123 stanoví:

„Pro účely této směrnice se rozumí:

[…]

8) „naléhavými důvody obecného zájmu“ důvody uznané za takové judikaturou Soudního dvora, včetně těchto důvodů: veřejný pořádek, veřejná bezpečnost, ochrana veřejného zdraví, zachování finanční rovnováhy systému sociálního zabezpečení, ochrana spotřebitelů, příjemců služeb a pracovníků, poctivost obchodních transakcí, boj proti podvodům, ochrana životního prostředí a městského prostředí, zdraví zvířat, duševní vlastnictví, zachování národního historického a uměleckého dědictví a cíle sociální a kulturní politiky;

[…]“

4 Článek 15 odst. 2 písm. g) a odst. 3 uvedené směrnice stanoví:

„2. Členské státy posoudí, zda jejich právní systém podmiňuje přístup k činnosti poskytování služeb nebo její výkon splněním kteréhokoliv z těchto nediskriminačních požadavků:

[…]

g) pevně stanovené minimální nebo maximální sazby, které poskytovatel musí dodržovat;

[…]

3. Členské státy prověří, zda požadavky uvedené v odstavci 2 splňují tyto podmínky:

a) nepřípustnost diskriminace: požadavky nesmějí být přímo ani nepřímo diskriminační na základě státní příslušnosti nebo v případě společností na základě umístění jejich sídla;

b) nezbytnost: požadavky musejí být opodstatněné naléhavým důvodem obecného zájmu;

c) přiměřenost: požadavky musejí být vhodné k zajištění dosažení sledovaného cíle, nesmějí překračovat rámec toho, co je pro dosažení daného cíle nezbytné, a není možné je nahradit jinými, méně restriktivními opatřeními, jimiž by bylo dosaženo stejného výsledku.

[…]“

Španělské právo.

5 Úkoly právních zástupců v soudním řízení jsou upraveny především Ley Orgánica 6/1985 del Poder Judicial (organický zákon č. 6/1985 o soudní moci) ze dne 1. července 1985 (BOE č. 157 ze dne 2. července 1985) a jejich činnost v řízeních je upravena Ley 1/2000 de Enjuiciamiento Civil (zákon č. 1/2000, kterým se stanoví občanský soudní řád) ze dne 7. ledna 2000 (BOE č. 7 ze dne 8. ledna 2000, dále jen „občanský soudní řád“). Úlohou právního zástupce v soudním řízení je především zastupovat účastníky řízení v řízení a účinně spolupracovat se soudy za účelem usnadnění řádného průběhu řízení. Tyto úkoly jsou odlišné od úkolů advokátů a jsou s nimi neslučitelné.

6 Článek 242 odst. 4 občanského soudního řádu stanoví:

„Odměny úředníků, právních zástupců v soudním řízení a osob vykonávajících jiná tarifikovaná povolání upravují příslušné sazebníky.“

7 Real Decreto no 1373/2003 por el que se aprueba el arancel de derechos de los procuradores de los tribunales (královské nařízení č. 1373/2003, kterým se schvaluje sazebník odměn právních zástupců v soudním řízení) ze dne 7. listopadu 2003 (BOE č. 278 ze dne 20. listopadu 2003) ve znění Real Decreto no 1/2006 (královské nařízení č. 1/2006) ze dne 13. ledna 2006 (BOE č. 24 ze dne 28. ledna 2006, dále jen „královské nařízení č. 1373/2003“) stanoví, že odměny právních zástupců v soudním

řízení odpovídají pevně stanovené částce, která je předem určena a může být předmětem dohody mezi právním zástupcem a jeho klientem, avšak tato částka může být snížena nebo zvýšena maximálně o 12 %, a stanoví horní hranici pro jednu věc v závislosti na hodnotě sporu. Po legislativních úpravách, k nimž došlo v roce 2010, je horní hranice všech odměn obdržených právním zástupcem v téže věci, za tentýž úkon nebo v tomtéž řízení stanovena na 300 000 eur.

8 Směrnice 2006/123 byla provedena do španělského práva Ley 17/2009 sobre el libre acceso a las actividades de servicios y su ejercicio (zákon č. 17/2009 o volném přístupu ke službám a o jejich výkonu) ze dne 23. listopadu 2009 (BOE č. 283 ze dne 24. listopadu 2009).

Spory v původním řízení a předběžné otázky

Věc C-532/15

9 V návaznosti na řízení, ve kterém proti sobě stály Eurosaneamientos, Entidad Urbanística Conservación Parque Tecnológico de reciclado López Soriano a UTE PTR Acciona Infraestructuras (dále jen „Eurosaneamientos a další“) na straně jedné a ArcelorMittal Zaragoza na straně druhé a která se týkala mimosmluvní odpovědnosti, byla posledně uvedené společnosti uložena náhrada nákladů řízení. Na návrh Eurosaneamientos a dalších ověřil vedoucí soudní kanceláře Audiencia Provincial de Zaragoza (oblastní soud v Zaragoze, Španělsko) výši nákladů.

10 ArcelorMittal Zaragoza zpochybňovala toto ověření z důvodu, že odměna právního zástupce (procurador) Eurosaneamientos a dalších byla neopodstatněná a odměna advokáta (abogado) těchto společností byla neopodstatněná a příliš vysoká. Vedoucí soudní kanceláře Audiencia Provincial de Zaragoza (oblastní soud v Zaragoze, Španělsko) snížil výši nákladů na 17 558,70 eura, včetně daně z přidané hodnoty (DPH), pokud jde o odměnu advokáta, a na 2 793,56 eura, včetně DPH, pokud jde o odměnu právních zástupců.

11 Eurosaneamientos a další podaly proti rozhodnutí vedoucího soudní kanceláře žalobu k Audiencia Provincial de Zaragoza (oblastní soud v Zaragoze).

12 Dne 12. února 2015 vydal uvedený soud tři usnesení v řízení o určení nákladů, v nichž zamítl námitky Eurosaneamientos a dalších ve vztahu k odměnám advokátů, a pokud jde o náklady spojené se službami právních zástupců, konkrétně o sazbu, která určuje výši uvedených nákladů, vyzval účastníky řízení, aby se vyjádřili k použití postupu upraveného v článku 267 SFEU.

13 Audiencia Provincial de Zaragoza (oblastní soud v Zaragoze) má pochybnosti o slučitelnosti systému odměňování právních zástupců v soudním řízení ve Španělsku s unijním právem. Tento soud konkrétně poznamenává, že rozsudky Soudního dvora ze dne 19. února 2002, Arduino (C-35/99, EU:C:2002:97), jakož i ze dne 5. prosince 2006, Cipolla a další (C-94/04 a C-202/04, EU:C:2006:758) patrně naznačují, že podmínkami toho, aby se nejednalo o jednání v rozporu s pravidly hospodářské soutěže, je zaprvé to, že se stát nevzdal výkonu své rozhodovací pravomoci nebo kontroly uplatňování dotčeného sazebníku, a zadruhé to, že soudy se za určitých výjimečných okolností mohou odchýlit od stanovených nejvyšších nebo nejnižších hranic.

14 V tomto ohledu má uvedený soud za to, že soudní přezkum je omezen na ověření striktního dodržování sazebníku stanoveného v královském nařízení č. 1373/2003 a není za výjimečných okolností možné se řádně odůvodněným rozhodnutím odchýlit od hranic stanovených tímto sazebníkem nebo přezkoumat, zda je požadovaná výše přiměřená poskytnuté službě. Poznamenává rovněž, že z judikatury Tribunal Constitucional (Ústavní soud, Španělsko) vyplývá, že úprava odměn právních zástupců vnitrostátními soudy je výkladem vnitrostátního práva *contra legem*.

15 Audiencia Provincial de Zaragoza (oblastní soud v Zaragoze), který má za to, že je na Soudním dvoru, aby vyložil pojmy „naléhavý důvod obecného zájmu“, „nezbytnost“ a „přiměřenost“ uvedené v směrnici 2006/123, si klade otázku, zda v případě, že státní právní rámec stanoví sazebník pro určité služby a v tomto rámci je tacitně vyjádřena existence naléhavého důvodu obecného zájmu, jsou vnitrostátní soudy oprávněny kontrolovat, zda je takové omezení volného poskytování služeb odůvodněné obecným zájmem. Klade si také otázku, zda v případě, že takové odůvodnění neexistuje, jsou vnitrostátní soudy oprávněny nepoužít tento sazebník nebo upravit částky v něm uvedené, i když z judikatury Tribunal Constitucional (Ústavní soud) vyplývá, že rozhodnutí vnitrostátních soudů v tomto smyslu je výkladem *contra legem*.

16 Předkládající soud má konečně za to, že povinné stanovení ceny některých služeb bez ohledu na skutečně odvedenou práci a případné zvláštnosti věci jiné než hodnota sporu, by mohlo být v rozporu s právem na spravedlivý proces ve smyslu článku 6 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod podepsané v Římě dne 4. listopadu 1950 (dále jen „EÚLP“) a článku 47 Listiny, jelikož prostřednictvím nákladů řízení by účastníku řízení mohly být uloženy předem určené náklady, aniž by se mohl ujistit o jejich přiměřenosti a odůvodněnosti, což by mohlo představovat skutečnou překážku podání žaloby, jejíž výsledek je nejistý nebo pochybný.

17 Za těchto podmínek se Audiencia Provincial de Zaragoza (oblastní soud v Zaragoze) rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžné otázky:

„1) Je právní pravidlo přijaté státem – které vyžaduje dohled státu nad určováním odměn právních zástupců v soudním řízení tím, že stanoví, že správní předpis určí přesnou a závaznou výši odměn právních zástupců v soudním řízení a tím, že zejména v případě, kdy je uložena náhrada nákladů řízení, přiznává soudům pravomoc následně přezkoumat v každém konkrétním případě použití tohoto pravidla za účelem stanovení uvedených odměn, i když je tento soudní přezkum omezen na ověření striktního použití sazebníku a není za výjimečných okolností možné se řádně odůvodněným rozhodnutím odchýlit od hranic stanovených uvedeným právní pravidlem přijatým státem – v souladu s čl. 4 odst. 3 SEU a článkem 101 SFEU?

2) V případě, že existuje státem stanovený právní rámec, který určuje sazebník služeb a při absenci výslovného ustanovení v prováděcím pravidle z něho vyplývá existence naléhavého důvodu obecného zájmu, i když přezkum tohoto důvodu ve světle unijní judikatury neumožňuje potvrdit jeho existenci, opravňuje vymezení pojmů „naléhavý důvod obecného zájmu“, „přiměřenost“ a „nezbytnost“ uvedených v článcích 4 a 15 směrnice 2006/123 Soudním dvorem vnitrostátní soudy k učinění závěru, že v konkrétním případě existuje omezení neodůvodněné obecným zájmem, a k tomu, aby v důsledku toho neuplatnily právní úpravu týkající se odměňování právních zástupců v soudním řízení nebo ji upravily?

3) Mohlo by být přijetí právního pravidla s těmito vlastnostmi v rozporu s právem na spravedlivý proces ve smyslu judikatury Soudního dvora?“

Věc C-538/15

18 Francesc de Bolós Pi, který je španělským právním zástupcem v soudním řízení, podal proti společnosti Urbaser žalobu na úhradu částky 66 912,73 eura i s odpovídajícími zákonnými úroky a náklady řízení, jíž se domáhá z titulu odměny dlužné za své služby v rámci dvou správních žalob, které podal za uvedenou společnost.

19 Urbaser tvrdí, že odměna požadovaná F. de Bolósem Piem je příliš vysoká, neboť je nepřiměřená ve vztahu k práci, kterou v rámci výše uvedených žalob jmenovaný odvedl, když se omezil na provedení devíti úkonů v rámci jedné žaloby a tří úkonů v rámci druhé žaloby. Urbaser má kromě toho za to, že soudy musí mít možnost určit odměny právních zástupců v soudním řízení poměrně k odvedené práci,

takže určení odměn jen na základě částky stanovené v královském nařízení č. 1373/2003 porušuje zásadu volné hospodářské soutěže, a tudíž čl. 4 odst. 3 SEU, jakož i směrnici 2006/123/ES, což odůvodňuje předložení žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce Soudnímu dvoru.

20 Urbaser tvrdí také, že mezi účastníky řízení existovala nepsaná dohoda, podle níž byla odměna právního zástupce v soudním řízení omezena na 2 000 eur. Podle Urbaser se však F. de Bolós Pi rozhodl nedodržet tuto dohodu, což před předkládajícím soudem potvrdil advokát ve věcech, které vedly k požadovaným odměnám.

21 Usnesením ze dne 23. července 2015 vyzval Juzgado de Primera Instancia de Olot (soud prvního stupně v Olotu, Španělsko) účastníky řízení, aby předložili vyjádření k možnosti podat Soudnímu dvoru žádost o rozhodnutí o předběžné otázce.

22 Podobně jako Audiencia Provincial de Zaragoza (oblastní soud v Zaragoze) si i Juzgado de Primera Instancia de Olot (soud prvního stupně v Olotu) klade otázku týkající se zaprvé slučitelnosti královského nařízení č. 1373/2003 s článkem 101 SFEU ve spojení s čl. 4 odst. 3 SEU s ohledem na judikaturu Soudního dvora. Tento soud především poznamenává, že čl. 245 odst. 2 občanského soudního řádu neumožňuje vnitrostátními soudům odchýlit se od limitů stanovených sazebníkem upraveným v tomto královském nařízení. Zadruhé má pochybnosti o slučitelnosti uvedeného královského nařízení se směrnicí 2006/123, která stanoví, že není-li to nezbytné, nemohou být zavedeny minimální sazby a tyto sazby musí být odůvodněny naléhavým důvodem obecného zájmu a být přiměřené. Zatřetí má uvedený soud za to, že nemožnost zpochybnit částky stanovené tímto sazebníkem z důvodu, že jsou nepřiměřené, příliš vysoké nebo neodpovídají odvedené práci, by se mohla ukázat jako neslučitelná s EÚLP, a sice s právem na spravedlivý proces.

23 Za těchto podmínek se Juzgado de Primera Instancia de Olot (soud prvního stupně v Olotu) rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžné otázky:

„1) Je taková právní úprava, jako je královské nařízení č. 1373/2003, podle které se na odměnu právních zástupců v soudním řízení uplatní minimální sazba nebo tarif, který může být zvýšen či snížen jen o 12 %, slučitelná s článkem 101 SFEU ve spojení s článkem 10 SFEU a s čl. 4 odst. 3 SEU, pokud se orgány členského státu, včetně soudů, nemohou za výjimečných okolností odchýlit od minimálních sazeb?

2) Může být pro účely odchýlení se od minimálních odměn stanovených ve sporném sazebníku považován za výjimečnou okolnost významný nepoměr mezi prací skutečně odvedenou právním zástupcem v soudním řízení a výši odměny, kterou může podle sazebníku získat?

3) Je královské nařízení č. 1373/2003 v souladu s článkem 56 SFEU?

4) Splňuje toto královské nařízení podmínky nezbytnosti a přiměřenosti stanovené v čl. 15 odst. 3 směrnice 2006/123?

5) Zahrnuje článek 6 EÚLP právo účinně zpochybnit odměnu právního zástupce v soudním řízení, pokud je nepřiměřená a neodpovídá skutečně odvedené práci?“

24 Rozhodnutím předsedy Soudního dvora ze dne 5. listopadu 2015 byly věci C-532/15 a C-538/15 spojeny pro účely písemné i ústní části řízení, jakož i pro účely rozsudku.

K předběžným otázkám

K přípustnosti

25 Consejo General de Procuradores de España (Celostátní rada právních zástupců Španělska) namítá nepřípustnost obou žádostí o rozhodnutí o předběžné otázce a španělská vláda, jakož i F. de Bolós Pi nepřípustnost žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce ve věci C-538/15 z důvodu, že podle vnitrostátního práva není nutný výklad unijního práva k vyřešení sporů v původních řízeních. Pokud jde o věc C-532/15, má Consejo General de Procuradores de España za to, že rozhodnout o použití zásady proporcionality přísluší jen vnitrostátním soudům. Pokud jde o věc C-538/15, mají uvedená rada, španělská vláda a F. de Bolós Pi za to, že ustanovení královského nařízení č. 1373/2003 uvedená předkládajícím soudem, nejsou použitelná na spor v původním řízení, neboť tento je upraven výlučně dohodou uzavřenou mezi právním zástupcem v soudním řízení a jeho klientem.

26 Je třeba uvést, že podle ustálené judikatury je postup zavedený článkem 267 SFEU nástrojem spolupráce mezi Soudním dvorem a vnitrostátními soudy, díky němuž Soudní dvůr poskytuje vnitrostátním soudům výklad unijního práva, jenž je pro ně nezbytný k vyřešení sporů, které tyto soudy mají rozhodnout (viz rozsudek ze dne 6. září 2016, Petruhhin, C-182/15, EU:C:2016:630, bod 18 a citovaná judikatura).

27 V rámci této spolupráce je věcí pouze vnitrostátního soudu, kterému byl spor předložen a jenž musí nést odpovědnost za soudní rozhodnutí, které bude vydáno, posoudit s ohledem na konkrétní okolnosti věci jak nezbytnost rozhodnutí o předběžné otázce pro vydání jeho rozsudku, tak relevanci otázek, které klade Soudnímu dvoru. Týkají-li se tedy položené otázky výkladu unijního práva, je Soudní dvůr v zásadě povinen rozhodnout (viz rozsudek ze dne 6. září 2016, Petruhhin, C-182/15, EU:C:2016:630, bod 19 a citovaná judikatura).

28 Z toho vyplývá, že se na otázky týkající se výkladu unijního práva položené vnitrostátním soudem v právním a skutkovém rámci, který tento soud vymezí v rámci své odpovědnosti a jehož správnost nepřísluší Soudnímu dvoru ověřovat, vztahuje domněnka relevance. Odmítnutí žádosti podané vnitrostátním soudem je ze strany Soudního dvora možné pouze tehdy, je-li zjevné, že žádaný výklad unijního práva nemá žádný vztah k realitě nebo předmětu sporu v původním řízení, jestliže se jedná o hypotetický problém nebo také jestliže Soudní dvůr nedisponuje skutkovými nebo právními poznatky nezbytnými pro užitečnou odpověď na otázky, které jsou mu položeny (viz rozsudek ze dne 6. září 2016, Petruhhin, C-182/15, EU:C:2016:630, bod 20 a citovaná judikatura).

29 Přitom ze spisů předložených Soudnímu dvoru v tomto ohledu zjevně nevyplývá, že žádaný výklad unijního práva nemá žádný vztah k realitě nebo předmětu sporů v původních řízeních.

K věci samé

Úvodní poznámky

30 Úvodem je třeba připomenout, že podle ustálené judikatury platí, že v rámci postupu spolupráce mezi vnitrostátními soudy a Soudním dvorem zavedeného článkem 267 SFEU přísluší Soudnímu dvoru poskytnout vnitrostátnímu soudu užitečnou odpověď, která mu umožní rozhodnout spor, jenž mu byl předložen. Z tohoto hlediska Soudnímu dvoru přísluší, aby otázky, které jsou mu položeny, případně přeformuloval (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 28. dubna 2016, Oniors Bio, C-233/15, EU:C:2016:305, bod 30 a citovaná judikatura).

31 Této možnosti je třeba využít v rámci projednávaných žádostí o rozhodnutí o předběžné otázce.

K první otázce ve věci C-532/15 a k první a druhé otázce ve věci C-538/15

32 Podstatou první otázky předkládajícího soudu ve věci C-532/15 a první a druhé otázky předkládajícího ve věci C-538/15 je, zda článek 101 SFEU ve spojení s čl. 4 odst. 3 SEU musí být vykládán v tom smyslu, že brání takovým vnitrostátním právním předpisům, jako jsou ty, o které se jedná v původních řízeních, podle nichž se na odměny právních zástupců v soudním řízení uplatní sazebník, který může být zvýšen nebo snížen jen o 12 %, a vnitrostátní soudy se omezují jen na ověření jeho striktního použití a nemohou se za výjimečných okolností odchýlit od hranic stanovených tímto sazebníkem.

33 Ačkoli Eurosaneamientos a další, Consejo General de Procuradores de España (Celostátní rada právních zástupců v soudním řízení Španělska) a rakouská vláda tvrdí opak, je třeba úvodem poznamenat, že odměny stanovené v královském nařízení č. 1373/2003, které platí na celém území členského státu, mohou ovlivnit obchod mezi členskými státy ve smyslu čl. 101 odst. 1 a článku 102 SFEU (v tomto smyslu viz usnesení ze dne 5. května 2008, Hospital Consulting a další, C-386/07, nezveřejněné, EU:C:2008:256, bod 18, jakož i citovaná judikatura).

34 I když je pravda, že se články 101 a 102 SFEU samy o sobě týkají pouze chování podniků a nevztahují se na právní či správní předpisy vydané členskými státy, nic to nemění na skutečnosti, že tyto články vykládané ve spojení s čl. 4 odst. 3 SEU, který zavádí povinnost spolupráce, ukládají členským státům, aby nepřijímaly nebo nezachovávaly v platnosti opatření – byť by se jednalo o právní či správní předpisy – která mohou zmařit užitečný účinek pravidel hospodářské soutěže uplatnitelných na podniky (v tomto smyslu viz usnesení ze dne 5. května 2008, Hospital Consulting a další, C-386/07, nezveřejněné, EU:C:2008:256, bod 19, jakož i citovaná judikatura).

35 Z ustálené judikatury vyplývá, že čl. 4 odst. 3 SEU a článek 101 SFEU jsou porušeny, jestliže členský stát nařídí nebo podpoří uzavírání kartelových dohod v rozporu s článkem 101 SFEU nebo posílí účinky takových dohod anebo zbaví vlastní právní úpravu jejího státního charakteru tím, že přenese odpovědnost za přijetí intervenčních rozhodnutí hospodářského významu na soukromé hospodářské subjekty (viz rozsudky ze dne 5. prosince 2006, Cipolla a další, C-94/04 a C-202/04, EU:C:2006:758, bod 47, jakož i citovaná judikatura).

36 Za účelem ověření, zda Španělské království zbavilo právní předpisy, o které se jedná v původních řízeních, státního charakteru, je třeba posoudit, zda přeneslo pravomoc vypracovat sazebník odměn právních zástupců na soukromé subjekty, v tomto případě profesní sdružení právních zástupců v soudním řízení (v tomto smyslu viz rozsudky ze dne 19. února 2002, Arduino, C-35/99, EU:C:2002:97, bod 36; ze dne 5. prosince 2006, Cipolla a další, C-94/04 a C-202/04, EU:C:2006:758, bod 48, jakož i usnesení ze dne 5. května 2008, Hospital Consulting a další, C-386/07, nezveřejněné, EU:C:2008:256, bod 21) a zda je určování odměn právních zástupců v soudním řízení stále pod státní kontrolou (v tomto smyslu viz rozsudky ze dne 19. února 2002, Arduino, C-35/99, EU:C:2002:97, bod 42; ze dne 5. prosince 2006, Cipolla a další, C-94/04 a C-202/04, EU:C:2006:758, bod 51, jakož i usnesení ze dne 5. května 2008, Hospital Consulting a další, C-386/07, nezveřejněné, EU:C:2008:256, bod 24).

37 V tomto ohledu z předkládacího rozhodnutí ve věci C-532/15 vyplývá, že královské nařízení č. 1373/2003 je právní normou vyhlášenou státem. Kromě toho španělská vláda v písemném vyjádření zdůrazňuje, že toto nařízení nebylo vypracováno profesními sdruženími právních zástupců v soudním řízení, nýbrž že se jedná o státní právní normu schválenou španělskou Radou ministrů podle řádného postupu vypracovávání nařízení.

38 Pokud jde dále o postup určování odměn právních zástupců v soudním řízení, z předkládacích rozhodnutí vyplývá, že se na tento postup vztahuje pravomoc vnitrostátních soudů. Předkládající soudy v tomto ohledu poznamenávají, že vnitrostátní soud je při určování odměn vázán částkami

stanovenými v sazebníku upraveném v královském nařízení č. 1373/2003 a není oprávněn se ve výjimečných případech odchýlit od tohoto sazebníku ani ověřit přiměřenost výše odměny ve vztahu k poskytnuté službě.

39 Z předkládacích rozhodnutí rovněž vyplývá, že královské nařízení č. 1373/2003 upravuje možnost právního zástupce v soudním řízení a jeho klienta o 12 % zvýšit nebo snížit výši odměn stanovených v tomto královském nařízení a stanoví celkovou horní hranici odměny obdržené právním zástupcem v soudním řízení v téže věci. Z písemného vyjádření španělské vlády vyplývá, že uvedené královské nařízení stanoví rovněž možnost se ve výjimečném případě a na základě povolení vydaného soudem odchýlit od maximálních částek v něm stanovených, jakož i právo klientů v rámci postupu ověřování nákladů řízení zpochybnit zbytečné, dobrovolné, nadbytečné nebo zákonem nepovolené náklady, jakož i odměny, na které nevznikl nárok v rámci sporu.

40 Za těchto okolností nelze Španělskému království jen na základě toho, že vnitrostátní soudy jsou povinny v rámci postupu určování odměn právních zástupců v soudním řízení dodržovat ustanovení vnitrostátní právní úpravy, která byla vypracována a vyhlášena tímto členským státem v rámci běžného postupu přijímání právních předpisů, vytýkat, že přeneslo pravomoc vypracovávat tyto právní předpisy nebo je provádět na profesní sdružení právních zástupců v soudním řízení.

41 Z důvodů uvedených v bodech 37 až 39 tohoto rozsudku nelze uvedenému členskému státu vytýkat ani to, že nařídil nebo podpořil uzavírání kartelových dohod profesními sdruženími právních zástupců v soudním řízení v rozporu s článkem 101 SFEU nebo posílil jejich účinky, ani to, že nařídil nebo podpořil zneužití dominantního postavení v rozporu s článkem 102 SFEU nebo posílil účinky takového zneužití (v tomto smyslu viz usnesení ze dne 5. května 2008, Hospital Consulting a další, C-386/07, nezveřejněné, EU:C:2008:256, bod 26, jakož i citovaná judikatura).

42 Z výše uvedeného vyplývá, že je třeba na první otázku ve věci C-532/15 a na první a druhou otázku ve věci C-532/15 odpovědět tak, že článek 101 SFEU ve spojení s čl. 4 odst. 3 SEU musí být vykládán v tom smyslu, že nebrání takovým vnitrostátním právním předpisům, jako jsou předpisy, o které se jedná v původních řízeních, podle nichž se na odměny právních zástupců v soudním řízení uplatní sazebník, který může být zvýšen nebo snížen maximálně o 12 % a vnitrostátní soudy se omezují jen na ověření jeho striktního použití a nemohou se za výjimečných okolností odchýlit od hranic stanovených tímto sazebníkem.

Ke druhé otázce ve věci C-532/15 a ke čtvrté otázce ve věci C-538/15

43 Podstatou druhé otázky předkládajícího soudu ve věci C-532/15 a třetí a čtvrté otázky předkládajícího soudu ve věci C-538/15 je, zda článek 56 SFEU musí být vykládán v tom smyslu, že brání takovým vnitrostátním právním předpisům, jako jsou předpisy, o které se jedná v původních řízeních, pokud mají vnitrostátní soudy za to, že nemohou být odůvodněny naléhavým důvodem obecného zájmu ve smyslu čl. 4 bodu 8 směrnice 2006/123 a nesplňují podmínky přiměřenosti a nezbytnosti ve smyslu čl. 15 odst. 2 písm. g) a odst. 3 této směrnice.

44 Je třeba připomenout, že odmítnout rozhodnout o předběžné otázce položené vnitrostátním soudem je podle ustálené judikatury Soudního dvora možné mimo jiné pouze tehdy, je-li zjevné, že ustanovení unijního práva, které je předmětem výkladu Soudního dvora, nelze použít (viz usnesení ze dne 12. května 2016, Security Service a další, C-692/15 až C-694/15, EU:C:2016:344, bod 22, jakož i citovaná judikatura).

45 V tomto ohledu je třeba uvést, že potud, pokud se žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce týkají slučitelnosti právních předpisů, o které se jedná v původních řízeních, s ustanoveními Smlouvy o FEU v oblasti volného pohybu služeb, tato ustanovení se nepoužijí na situaci, jejíž všechny prvky se

nacházejí pouze uvnitř jednoho členského státu (v tomto smyslu viz usnesení ze dne 12. května 2016, Security Service a další, C-692/15 až C-694/15, EU:C:2016:344, bod 23 a citovaná judikatura, jakož i rozsudek ze dne 15. listopadu 2016, Ullens de Schooten, C-268/15, EU:C:2016:874, bod 47).

46 Soudní dvůr rozhodl, že konkrétní skutečnosti, na jejichž základě lze konstatovat vazbu mezi články SFEU upravujícími volný pohyb služeb a předmětem či okolnostmi sporu, jehož všechny prvky se nacházejí pouze uvnitř dotyčného členského státu, musí vyplývat z předkládacího rozhodnutí (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 15. listopadu 2016, Ullens de Schooten C-268/15, EU:C:2016:874, bod 54).

47 V situaci, jejíž všechny prvky se nacházejí pouze uvnitř jednoho členského státu, je tudíž na předkládajícím soudu, aby Soudnímu dvoru v souladu s tím, co vyžaduje článek 94 jednacího řádu Soudního dvora, sdělil, jakou souvislost – kvůli níž je požadovaný výklad v rámci řízení o předběžné otázce nezbytný pro vyřešení sporu, který je před ním veden – má tento spor i přes svoji čistě vnitrostátní povahu s ustanoveními unijního práva týkajícími se základních svobod (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 15. listopadu 2016, Ullens de Schooten, C-268/15, EU:C:2016:874, bod 55).

48 Ze žádostí o rozhodnutí o předběžné otázce přitom nevyplývá, že existují skutečnosti související s účastníky řízení před vnitrostátními soudy nebo s činnostmi těchto účastníků, které se neomezují jen na dotčený členský stát. Předkládající soudy kromě toho nenaznačují, jakou souvislost – kvůli níž je požadovaný výklad v rámci řízení o předběžné otázce nezbytný pro vyřešení sporů, které jsou před nimi vedeny – mají tyto spory i přes svoji čistě vnitrostátní povahu s ustanoveními unijního práva týkajícími se základních svobod.

49 Za těchto podmínek je třeba konstatovat, že žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce neposkytují konkrétní informace, které by umožnily určit, že se na okolnosti sporů v původních řízeních může vztahovat článek 56 SFEU.

50 Vzhledem k výše uvedeným úvahám je třeba konstatovat, že Soudní dvůr nemá pravomoc podat odpověď na druhou otázku ve věci C-532/15 položenou Audiencia Provincial de Zaragoza (oblastní soud v Zaragoze) ani na třetí a čtvrtou otázku ve věci C-538/15 položenou Juzgado de Primera Instancia de Olot (soud prvního stupně v Olotu).

Ke třetí otázce ve věci C-532/15 a k páté otázce ve věci C-538/15

51 Podstatou třetí otázky předkládajícího soudu ve věci C-532/15 a páté otázky předkládajícího soud ve věci C-538/15 je, zda článek 47 Listiny musí být vykládán v tom smyslu, že brání takovým právním předpisům, jako jsou předpisy, o které se jedná v původních řízeních, které neumožňují klientům účinně zpochybnit odměnu právního zástupce v soudním řízení, pokud je tato odměna nepřiměřená a neodpovídá skutečně odvedené práci.

52 Z ustálené judikatury Soudního dvora vyplývá, že základní práva zaručená v unijním právním řádu se uplatní ve všech situacích, které se řídí unijním právem, avšak nikoli mimo tyto situace. V tomto rámci již Soudní dvůr připomněl, že vnitrostátní právní úpravu, která nespadá do rámce unijního práva, nemůže posoudit z hlediska Listiny. Naproti tomu, spadá-li taková vnitrostátní právní úprava do působnosti tohoto práva, Soudní dvůr rozhodující o předběžné otázce je povinen poskytnout všechny prvky výkladu nezbytné k tomu, aby vnitrostátní soud posoudil soulad této právní úpravy se základními právy, jejichž dodržování zajišťuje Soudní dvůr (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 26. února 2013, Åkerberg Fransson, C-617/10, EU:C:2013:105, bod 19 a citovaná judikatura).

53 Je tudíž třeba posoudit, zda právní situace, které vedly k věcem v původních řízeních, spadají do působnosti unijního práva.

54 V rámci projednávaných žádostí o rozhodnutí o předběžné otázce vnitrostátní právní úprava, o kterou se jedná v původních řízeních, obecně upravuje některé náklady v oblasti výkonu spravedlnosti. Jejím cílem není provést ustanovení unijního práva. Mimoto unijní právo neobsahuje žádnou zvláštní právní úpravu dané oblasti nebo právní úpravu, která by mohla tuto vnitrostátní právní úpravu ovlivnit (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 27. března 2014, Torralbo Marcos, C-265/13, EU:C:2014:187, bod 32).

55 Z předkládacích rozhodnutí nevyplývá, že předmět sporů v původních řízeních spadá do kontextu unijního práva (obdobně viz rozsudek ze dne 22. prosince 2010, DEB, C-279/09, EU:C:2010:811, body 28 a 29, jakož i v tomto smyslu usnesení ze dne 28. listopadu 2013, Sociedade Agrícola e Imobiliária da Quinta de S. Paio, C-258/13, EU:C:2013:810, bod 23).

56 Za těchto podmínek je třeba konstatovat, že Soudní dvůr nemá pravomoc podat odpověď na třetí otázku ve věci C-532/15 položenou Audiencia Provincial de Zaragoza (oblastní soud v Zaragoze) ani na pátou otázku ve věci C-538/15 položenou Juzgado de Primera Instancia de Olot (soud prvního stupně v Olotu).

K nákladům řízení

57 Vzhledem k tomu, že řízení má, pokud jde o účastníky původního řízení, povahu incidenčního řízení ve vztahu ke sporům probíhajícím před předkládajícími soudy, jsou k rozhodnutí o nákladech řízení příslušné uvedené soudy. Výdaje vzniklé předložením jiných vyjádření Soudnímu dvoru než vyjádření uvedených účastníků řízení se nenahrazují.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (první senát) rozhodl takto:

1) **Článek 101 SFEU ve spojení s čl. 4 odst. 3 SEU musí být vykládán v tom smyslu, že nebrání takovým vnitrostátním právním předpisům, jako jsou předpisy, o které se jedná v původních řízeních, podle nichž se na odměny právních zástupců v soudním řízení uplatní sazebník, který může být zvýšen nebo snížen maximálně o 12 % a vnitrostátní soudy se omezují jen na ověření jeho striktního použití a nemohou se za výjimečných okolností odchýlit od hranic stanovených tímto sazebníkem.**

2) **Soudní dvůr Evropské unie nemá pravomoc podat odpověď na druhou a třetí otázku ve věci C-532/15 položenou Audiencia Provincial de Zaragoza (oblastní soud v Zaragoze, Španělsko) ani na třetí až pátou otázku ve věci C-538/15 položenou Juzgado de Primera Instancia de Olot (soud prvního stupně v Olotu, Španělsko).**

Podpisy.